OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Vastine

5.11.2024

VN/18606/2024
VN/18606/2024-OKM-37

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastine sivistysvaliokunnalle HE 163/2024 vp koskien

Opetus- ja kulttuuriministeriö (jälj. myös OKM tai ministeriö) kiittää mahdollisuudesta antaa vastine eduskunnan sivistysvaliokunnalle. Sivistysvaliokunta on pyytänyt ministeriötä antamaan vastineensa nimenomaan yliopistojen harjoittelukoulujen asemasta uudistuksessa. Liitteessä 1 ministeriö nostaa vastineestaan keskeisimmät seikat esityskalvoiksi.

Liitteessä 2 ministeriö antaa ehdotuksensa sivistysvaliokunnan aiemmin tekemien huomioiden vuoksi tehtävistä teknisistä pykälämuutoksista perusteluineen.

Yhteenveto

Ministeriö toteaa, että yliopistojen harjoittelukouluille ei voida lisätä velvoitteita ilman, että niiden nykyistä rahoitusta lisätään. Esityksessä ei ole varattu rahoitusta yliopistojen valtionrahoituksen lisäämiseen taikka kotikuntakorvauksen nostamiseen esitettyä laajemmin. Valtioneuvosto on jo hyväksynyt yliopistojen uuden rahoitusmallin, joka tulee voimaan vuoden 2025 alusta. Yliopistojen sopimuskauden 2025–2028 neuvottelut opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen välillä on myös saatu jo päätökseen.

Harjoittelukoulujen tilanne

Harjoittelukouluilla ei nykyisin ole velvoitetta järjestää perusopetuslain mukaista erityistä tukea, kuten ei muillakaan ei-kunnallisilla järjestäjillä.

Harjoittelukoulut kokevat, että koska heillä on tehtävä järjestää opettajankoulutukseen kuuluvia harjoitteluita, olisi hyvä, jos opettajaopiskelijat saisivat kokemusta myös erityisopetuksesta harjoittelujen aikana harjoittelukouluissa.

Toisaalta harjoittelukoulut kokevat, että heillä ei ole resursseja järjestää opetusta kaikista haastavimman tuen tarpeen omaaville oppilaille, kuten pidennetyn oppivelvollisuuden oppilaille. Erityisopettajan pienryhmäopetusta kuitenkin haluttaisiin toteuttaa, mutta harjoittelukoulut tarvitsisivat siihen lisäresursseja.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

Monet harjoittelukoulut ovat osa kunnan lähikouluverkkoa. Kuntien ja harjoittelukoulujen välillä on sopimuksia opetuksen järjestämisestä. Harjoittelukoulut haluaisivat vahvemman tuen sille, että kunnat resursoisivat harjoittelukouluja erityisopettajan pienryhmäopetuksen toteuttamisessa. Mikäli kunnille osoitetaan uusia velvoitteita, tämä on korvattava kunnille valtion varoista.

Yliopistojen harjoittelukoulujen rahoituksesta

Vuoden 2010 yliopistouudistuksesta lähtien opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta harjoittelukouluille kohdennettu rahoitus on ollut osana yliopistojen valtionrahoitusta. Tätä aiemmin yliopistojen yhteydessä toimivien harjoittelukoulujen toimintamenot olivat budjetoituna omalle toimintamenomomentille, eikä siinä ollut erittelyä eri kouluasteiden rahoituksen kesken. Vuoden 2010 alusta esi- ja perusopetusta koskevat valtionosuudet siirrettiin opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmästä kuntien peruspalvelujen järjestämiseen tarkoitetun valtionosuuden piiriin. Valtionosuusuudistus ja määrärahasiirrot koskivat myös yliopistojen yhteydessä toimivien harjoittelukoulujen esi- ja perusopetuksen valtionrahoitusta. Harjoittelukoulujen valtionrahoituksesta vähennettiin esi- ja perusopetuksen oppilasmäärän mukainen rahoitusosuus ja se siirrettiin valtiovarainministeriön hallinnonalalle.

OKM:n hallinnonalalta harjoittelukouluille kohdennettava rahoitus (mom. 29.40.50) on vuoden 2010 jälkeen tarkoitettu erityisesti harjoittelukoulujen lukiokoulutukseen ja opetusharjoitteluun. Valtiovarainministeriön kautta on hoidettu kotikuntakorvaus harjoittelukoulujen esi- ja perusopetukseen.

Ministeriö on aiemmin vastineenaan todennut harjoittelukoulujen rahoituksellisesta asemasta, että suuri osa ministeriön jakamista avustuksista jaetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) nojalla, eikä kyseistä lakia sovelleta yliopistojen harjoittelukouluihin. Harjoittelukouluille ei ole valtiontalousarviossa erillistä harkinnanvaraista avustusta kohdennettavaksi täydentämään sellaista toimintaa, jota valtiovarainministeriön hallinnoima kuntien ikäluokkapohjainen valtionosuus ei kata.

Oppilaiden yhdenvertaisuuden lisäämiseksi kunnat voivat halutessaan sitoutua tukemaan erityisen tuen järjestämistä etenkin oppilaan lähikouluna toimivissa sopimuskouluissa. Mikäli kunnalla ei ole mahdollisuuksia ostaa opetusta ostopalveluna, on vaarana tämän toiminnan loppuminen harjoittelukoulun toteuttamana.

Vuonna 2023 harjoittelukoulujen oppilasmäärä oli 8 600, josta runsaat 6 300 peruskoulutuksen oppilaita.

Suomessa harjoittelukoulut toimivat yhdeksällä eri paikkakunnalla: Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa, Raumalla, Turussa, Tampereella, Rovaniemellä ja Vaasassa. Yliopistojen harjoittelukouluja ovat tällä hetkellä Helsingin yliopiston kaksi harjoittelukoulua (Helsingin normaalilyseo ja Viikin normaalikoulu), Itä-Suomen yliopiston harjoittelukoulu (Tullinportin ja Rantakylän harjoittelukoulu), Jyväskylän normaalikoulu, Oulun normaalikoulu, Lapin yliopiston harjoittelukoulu, Tampereen yliopiston normaalikoulu, Turun yliopiston kaksi harjoittelukoulua (Rauman normaalikoulu ja Turun normaalikoulu) sekä Åbo Akademin Vasa övningsskola.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta harjoittelukouluille kohdennettava rahoitus

Yliopistolain (558/2009) 88 § 1 mom. mukaan yliopistoon, jossa järjestetään opettajankoulutusta, kuuluu opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten tarpeellinen määrä harjoittelukouluja, joissa voidaan järjestää perusopetusta ja esiopetusta sekä lukiokoulutusta. Opetuksen järjestämisessä ja toiminnan lopettamisessa noudatetaan, mitä muualla säädetään perusopetuksesta, esiopetuksesta ja lukiokoulutuksesta valtion oppilaitoksessa. Samoja säännöksiä noudatetaan päätettäessä harjoittelukoulun laajentamisesta käsittämään entistä useammille ikäkausille tarkoitettua opetusta ja koulutusta sekä koulun toiminnan vastaavasta supistamisesta. Toimintaa

voidaan supistaa tai se voidaan lopettaa, kun tarve koulutuksen järjestämiseen vähenee tai loppuu. Harjoittelukoulun toiminnasta ja hallinnosta määrätään tarkemmin yliopiston johtosäännössä.

Harjoittelukoulujen toiminnan lähtökohtana on opettajiksi valmistuvien opiskelijoiden ohjatun opetusharjoittelun mahdollistaminen. Harjoittelu koskee luokanopettajiksi, aineenopettajiksi, erityisopettajiksi ja oppilaan-/opinto-ohjaajiksi valmistuvia. Kaikki opettajankoulutuksiin kuuluva harjoittelu ei toteudu harjoittelukouluissa. Harjoittelua suoritetaan myös kenttäkouluissa, muissa oppilaitoksissa ja yhteistyöorganisaatioissa. Eri harjoittelukouluilla toteutettavat ohjatut harjoittelut eivät ole samanlaisia, koska harjoitteluiden laajuudesta, toteutuksesta, sisällöistä ja tavoitteista päättävät opettajankoulutusta järjestävät yliopistot itsenäisesti. Ohjatun opetusharjoittelun keskeisenä tavoitteena voidaan kuitenkin nähdä opettajan ammattitaidon kasvun tukeminen niin, että harjoittelija saa valmiuksia kohdata iältään, taustaltaan ja oppimisvalmiuksiltaan erilaisia oppijoita sekä opettaa, ohjata ja kasvattaa heitä koulutuksen tavoitteiden suuntaisesti. Harjoittelukoulujen oman strategian mukaan harjoittelukoulujen tehtäviin kuuluu opetusharjoittelun sekä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen lisäksi kehittämis-, kokeilu- ja tutkimustoimintaa sekä opettajien täydennyskoulutusta.

Yliopistoille kohdennettavan rahoituksen perusteista on säädetty yliopistoasetuksessa (770/2009) ja yksityiskohtaisemmin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä (170/2024). Asetusten mukaisesti harjoittelukoulujen rahoitus otetaan huomioon yliopistojen valtakunnallisissa tehtävissä. Valtakunnallisten tehtävien perusteella määräytyvään rahoitusosuuteen on vuosittain kohdennettavissa 9 prosenttia yliopistojen perusrahoituksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää sopimuskauden alussa yliopistoja kuultuaan valtakunnallisista tehtävistä ja niiden perusteella määräytyvästä rahoitusosuudesta. Valtakunnallisista tehtävistä ja niiden rahoituksesta sovitaan rahoituskehyksen antamissa raameissa kunkin sopimuskauden alussa.

Viimeksi yliopistojen valtakunnallisen tehtävän kautta kohdennettavasta harjoittelukoulujen valtionrahoituksesta on sovittu syksyllä 2024 opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen välisissä vuosien 2025–2028 neuvotteluissa. Kesken sopimuskauden valtakunnallisiin tehtäviin ei voi tehdä rahoitusmuutoksia, koska rahoitusosuus on säädöksissä määritelty kiinteäksi ja rahoituksen kohdentumisesta sovittu sopimuskauden alussa. Harjoittelukoulujen rahoitustasoon tehdään sopimuskauden välivuosina yliopistoindeksin mukaiset tarkistukset. Rahoitus kohdentuu harjoittelukouluille sellaisenaan ja ne päättävät itse sen tarkemmasta kohdentumisesta.

Harjoittelukoulujen rahoitus osana yliopistojen valtionrahoitusta 2019–2025, 1000 euroa

	2019 TA	**2020 TA**	**2021 TA**	**2022 TA**	**2023 TA**	**2024 TA**	**2025 TAE**
Harjoittelukoulut (valtakunnallinen tehtävä)	47 655	51 375	49 599	50 057	52 497	55 364	58 209
Oppivelvollisuuden laajentaminen	-	-	-	677	1 128	1 460	-
Yhteensä	***47 655***	***51 375***	***49 599***	***50 734***	***53 625***	***56 824***	***58 209***

Vuoden 2020 kohdalla näkyi kertaluonteinen piikki rahoituksessa. Kesken sopimuskauden yliopistojen rahoitukseen tuli 40 M€ tasokorotus HO:n perusteella. Tämä jaettiin sopimuskauden viimeisenä vuonna rahoitusmallin mukaisessa suhteessa. 2021 alkavalle sopimuskaudelle rahoitustaso sovittiin alkuperäiseen lähtökohtaan peilaten. Oppivelvollisuuden laajentamiseen kohdennettu lisärahoitus on vuosina 2022–2024 ollut osana yliopistojen harkinnanvaraista rahoitusta ja vuodesta 2025 alkaen osana harjoittelujen valtakunnallista tehtävää.

Lähteet: talousarviot vuosille 2019–2024 ja talousarvioesitys vuodelle 2025.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalta harjoittelukouluille kohdennettava rahoitus

Oppilaan kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa 6–15-vuotiaasta esi- ja perusopetuksen oppilaasta tai muusta oppivelvollisuuttaan suorittavasta oppilaasta kotikuntakorvaus sille opetuksen järjestäjälle, jonka opetukseen oppilas on osallistunut. Valtiovarainministeriö hoitaa kuntien ja muiden koulutustoimijoiden välisen kotikuntakorvauslaskutuksen hallinnollisena palveluna keskitetysti muun valtionosuusmaksatuksen yhteydessä (nk. Clearing-järjestelmä). Valtiovarainministeriö päättää kotikuntakorvauksen perusosan euromäärästä varainhoitovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Kunnat ja opetuksen järjestäjät voivat sopia kotikuntakorvauksen määräytymisestä toisinkin kuin on säädetty.

Harjoittelukoulujen kotikuntakorvaus 2019–2025, 1000 euroa

	2019	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025 ennakollinen**
Kotikuntakorvaus	47 435	50 375	54 177	57 104	56 322	59 052	62 049
Vos siirtymäjärj.	65	-	-	-	-		
ALV	1 807	2 050	2 048	2 181	2 146	2 338	2 426
Yhteensä	***49 307***	***52 425***	***56 225***	***59 286***	***58 468***	***61 391***	***64 475***

Lähde: https://vm.fi/valtionosuuslaskelmia

Hallitusneuvos Marjaana Larpa

Liitteet Diaesitys
Pykäläluonnokset 5.11.2024

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lisa Palm
OKM KPE Kansliapäällikön esikunta